

PREZIDENTO ŽMONA KRISTINA GRINIUVIENĖ (GRINIENĖ) / K. GRINIUVIENĖ, THE WIFE OF LITHUANIAN PRESIDENT

Perpetua Dumšienė
Lietuvos žurnalistų sąjungos narė
(Kaunas)

Kristina Griniuvienė – Arsaitė (1896-1987) daktaro, Lietuvos prezidento Kazio Griniaus žmona ir bendražygė. Jos gyvenimas buvo gana sudėtingas. Kristina Arsaitė amžininkų atsiminimuose buvo aktyvi ir įdomi moteris. Gimusi 1896 Rusijoje, Saratove, vaikystėje atvyko į Lietuvą, mokėsi Kauno gimnazijoje, studijavo teisę Maskvos ir Kauno universitetuose. K. Arsaitė, būdama nelengvo gyvenimo ir ryžtingo būdo, savo likimą supynė su sudėtingu Griniaus gyvenimu, ir šį egzaminą jauna moteris garbingai išaikė. Ilgus gyvenimo metus abu su vyru darbavosi profilaktinės medicinos srityje. K. Griniuvienė bendradarbiavo **Pieno lašo draugijoje, Pieno lašo kalendoriuje, Moteryje, Lietuvos žiniuose**. Daugiausia jos rūpesčiu buvo pastatyti Pieno lašo draugijos namai Kaune.

Apie Kristinos Griniuvienės darbus galima būtų kalbėti keliais aspektais — ką ji nuveikė Motinystės ir vaiko apsaugos srityje, kaip jos gyvenimą veikė garsaus ir visuomeniško žmogaus — Kazio Griniaus — žmonos ir sūnaus Liūto Griniaus motinos pareigos. Galima priminti ir jos pomėgius kolekcionuoti. Griniuvienė buvo susidomėjusi filatelija ir netrukus tapo profesionalia filateliste. Ji vertingą pašto ženklų kolekciją. Kaune ji turėjo savo filatelijos prekybą. Prekiaudama pašto ženklais nemažai važinėjo po užsienį. Su šia filatelijos kolekcija yra susijusi labai įdomi istorija. Ji nutiko per Antrąjį pasaulinį karą. Vokiečiams įsitvirtinus Lietuvoje prasidėjo įvairios represijos. Buvo naikinami visi žydai, už nežinia kieno užmuštą vokiečių žudomi šimtai žmonių, lietuvių darbininkai buvo varu varomi į Vokietiją, lietuviai buvo skelbiami lenkais ir išvaromi iš savo sodybų. Visa tai labai įbaugino Lietuvą. Visgi kai kas išdrįso protestuoti. Tarp tų žmonių buvo ir prezidentas Grinius. Dr. K. Grinius ir kunigas Krupavičius parašė vyriausiam Lietuvos tarėjui generolui Kubiliūnui pareiškimą. Jame prašė pasirūpinti, kad vokiečių represijos liautųsi. Kubiliūnas patarė tylėti, nes vieno Lietuvos generalinio komisaro Dr. Rentelno parašo užtektų, kad žūtų daug lietuvių. Tai buvo 1942 metų liepos mėnesį. Visgi po kelių mėnesių panašus pareiškimas, pasirašytas kun. M. Krupavičiaus, J. Aleksos ir Dr. K. Griniaus, buvo nusiųstas Dr. Rentelnei. Pastarasis padarė išvadą, pareiškimo autoriai ir daugelis gyventojų smerkia vokiečių veiksmus. Kadangi tokios nuotaikos, jo nuomone, silpnino frontą, Dr. Rentelnas nubaudė visus tris pareiškimo autorius ištremti į Vokietiją. Tik Dr. K. Griniui, kaip senam žmogui, bausmę sušvelnino, — jam leido pasilikti Lietuvoje, tik liepė išsikelti į kaimą. Taip Grinius buvo priverstas penkiolika mėnesių išbūti kaime. Ir nežinia kuo viskas būtų baigęsi, jei ne sumani ir rūpestinga jo žmona, kuri rūpinosi Griniaus išlaisvinimu ir grįžimu į Kauną, į namus pas šeimą. Tam netikėtai pasitarnavo jos pašto ženklų kolekcija. O buvo taip. Griniuvienė iš filatelistų sužinojo, kad Kauno gestapo viršininkas, SS pulkininkas dr. W. Fuchsas taip pat buvo „rimtas pašto ženklų rinkėjas“. Tos informacijos jai pakako, kad sumanytų tuo jo pomėgiu pasinaudoti savo vyro likimui pakreipti. Ji per tarpininkus perdavė W. Fuchsui vertingiausių pašto ženklų rinkinį ir tokį 1944 m. vasario 24 d. prašymą:

„Ponui saugumo policijos ir saugumo departamento viršininkui. Maloniai norečiau Jūsų, pone vade, paprašyti leisti mano vyrui dr. Kaziui Griniui toliau gyventi pas mane Kaune. Dėl silpnaregystės, 1941 metais patirtos vėžio operacijos, chroninio skrandžio katara ir dėl su amžiumi susijusio bendro organizmo nusilpimo mano vyrui reikalinga nuolatinė priežiūra. Tik aš, būdama jo žmona, galiu tą atlikti tinkamiausiai.

Tikiuosi, kad jūs, pone vade, įvertinsite aukščiau įvardintas aplinkybes ir patenkinsite mano prašymą.

(Grinienės K. 1944 02 24 prašymas gestapui // LCVA. F. 659. Ap.1.)

Vasario 26 d. K. Grinienė gavo tokį SS pulkininko W. Fuchso atsakymą:

Jūsų 24 d. rašytą pareiškimą perdaviau ponui generaliniam komisarui. Atsižvelgdamas į garbingą Jūsų vyro amžių, generalinis komisaras sutiko, kad Jūsų vyras pasilikty Kaune ir būtų Jūsų globojamas. Savaiame suprantama, kad tam tikslui turi būti atnaujintas mano tarnybai adresuotas rašytinis Jūsų vyro pasižadėjimas neužsiimti jokia politine veikla arba ją nutraukti. Kai jūsų vyras atvyks, prašau mane nedelsiant apie tai informuoti.

Heil Hitler!

Pasirašė: T. W. Fuchs Policijos vadas, pulkininkas

(W. Fuchso 1944 02 26 raštas K. Grinienei // LCVA. F. 659. Ap.1.)

K. Grinienė nedelsdama surado transportą ir K. Grinius kovo mėnesį, beveik po pusantrų metų nebuvimo sugrįžo į namus.

Tokių įtemptų epizodų Grinių gyvenime buvo daug. Jiems nuolat padėdavo drąsa ir diplomatinė įžvalga.

Dr. K. Grinius su žmona Kristina Latvijoje. Kemeriai, 1936 m.
LCVA. A117-52

Redakcijos priedas

K. Grinienė (ar jos šeima) vokiečių okupacijos metu buvo priglaudusi iš geto pasitraukusį (pabėgusį) žydą Dmitrijų Galperną, prieškarinio filatelisto sąjungos išdininką, vėliau draugijos sekretorių. Gyvendamas Grinių bute jis tvarkė Grinienės pašto ženklus, nes Grinienė tuo metu buvo užsiėmusi pašto ženklų prekyba.

K. Grinienė was a serious stamp collector, was in stamp trade. His husband was repressed by Germans in 1942. K. Grinienė gave her stamp collection to Kaunas Gestapo chief W. Fuchs, also a passionate collector, and so released her husband.